

PREGLEDNI RAD

Goran Džidić*

**Iregularne
migracije i
sigurnost:
Tranzitne zemlje
na balkanskom
pravcu
migracija za
vrijeme i nakon
migracijske
krize 2015./2016.
godine**

* Goran Džidić, mag. nov., doktorand na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. E-MAIL: dzidic.goran@gmail.com

SAŽETAK: Iregularne migracije iz država Bliskog istoka, Sjeverne Afrike i Azije prema Europskoj uniji uzrokovale su različite sigurnosne implikacije za tranzitne zemlje na balkanskom pravcu migracija što je bilo posebno uočljivo za vrijeme migracijske krize 2015./2016. godine. Iregularne migracije prema EU nastavljene su i nakon 2016. godine, a tranzitne zemlje su se posljedično našle u vrlo nepovoljnom položaju. U radu se analiziraju promjene u percepciji tranzitnih zemalja spram iregularnih migracija kao sigurnosne ugroze u razdoblju od početka migracijske krize 2015./2016. godine i u razdoblju koje je uslijedilo. Rad kao studije slučaja obuhvaća Srbiju, Mađarsku i Sloveniju. Sekuritizacija iregularnih migracija putem govornog čina (medijski i politički diskurs) i sekuritizacija kroz praksu (provođenje operativnih mjera) ukazuju kako su Srbija i Slovenija napravile značajne pomake prema sekuritizaciji iregularnih migracija, dok je Mađarska nakon 2016. godine dodatno učvrstila ionako rigorozne stavove po pitanju migracijskih politika.

KLJUČNE RIJEČI:
migracije, iregularne migracije, tranzitne zemlje, sekuritizacija, sigurnost

Uvod

Tijekom migracijske krize 2015./2016. godine više europskih zemalja našlo se pod velikim pritiscima uzrokovanim masovnim migracijama iz zemalja Bliskog istoka, Sjeverne Afrike i Azije. Tranzitne države¹ na tzv. balkanskom pravcu migracija pritom su bile posebno izložene sigurnosnim izazovima koji su zbog učestalih iregularnih migracija² nastavljeni i nakon 2016. godine. Neusklađenost u migracijskim i sigurnosnim politikama, uz tendenciju tranzitnih zemalja da problem iregularnih migracija rješavaju uglavnom na nacionalnoj razini, doveli su do efekta prelijevanja u pogledu sekuritizacije iregularnih migracija, što je posebno uočljivo kod zemalja na balkanskom pravcu migracija.

Migracijska kriza 2015. godine kulminirala je u rujnu iste godine i trajala je do ožujka 2016. godine kad je potpisana *Izjava EU-Turska* kojom su zaustavljene masovne migracije prema EU (European Parliament, 2016). U tom je razdoblju kroz države koje čine balkanski pravac migracija prošlo oko 764 tisuće migranata (Frontex, 2017). Unatoč blagom padu dolazaka, koji je zabilježen 2020. godine najvećim dijelom zbog pandemije COVID-19, iz *Tablice 1* je razvidno kako su od 2016. godine dolasci prema EU konstantni³. Primjerice, u razdoblju od 2016. do 2021. godine na području EU zabilježen je dolazak 1.104,111 osoba (IOM, 2022). Migranti na teritorij EU iregularnim načinima (najčešće krijumčarskim lancima) pristižu morskim ili kopnenim rutama i najčešće se zadržavaju u prihvatnim centrima nakon čega ulaze u proceduru za dobivanje azila ili bivaju vraćeni u ishodišne države. Kopneni pravac kojim se iregularni migranti nakon 2016. godine kreću prema određanim zemljama najčešće je balkanski pravac migracija što je prikazano u *Karti 1*. Na *Karti 1* su tamno sivo označene države prvog dolaska

155

Goran Džidić
*Iregularne migracije
i sigurnost: Tranzitne
zemlje na balkanskom
pravcu migracija
za vrijeme i nakon
migracijske krize
2015./2016. godine*

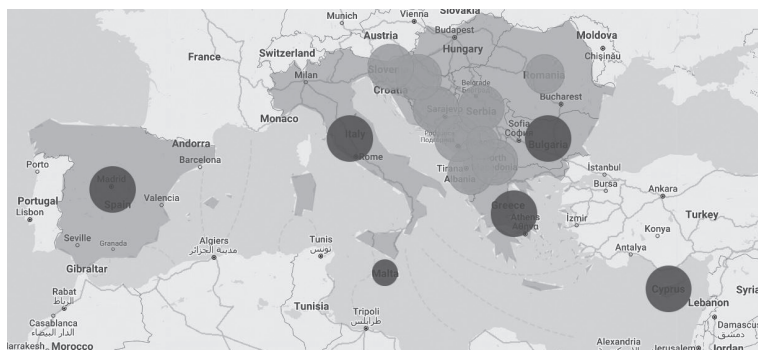
- 1 Prema definiciji Međunarodne organizacije za migracije (IOM) tranzitna država je „država kroz koju osoba ili grupa osoba prolaze na putu prema određenoj državi ili kroz nju prolaze na putu iz određene države prema državi ishodišta ili državi trajnog nastanjenja.“ (IOM, 2023)
- 2 Pojam iregularnih migracija definira se na različite načine i stoga se često, ali ne i ispravno, iregularne migracije koriste kao sinonim za ilegalne migracije. Prema Međunarodnoj organizaciji za migracije, pojam „iregularne migracije“ označava sve vrste kretanja ljudi koje izlaze iz okvira regulativnih normi. U Rezoluciji Opće skupštine UN-a 3449 navodi se kako termin „ilegalni“ treba izbjegavati kod slučajeva kad su migranti u iregularnim situacijama. Zbog toga se pojmu „iregularni“ daje se prednost naspram pojma „ilegalni“, jer potonji ima kriminalne konotacije, narušava dostojanstvo migranata i podriva poštivanje ljudskih prava. U radu se koriste termini *ilegalni migranti* i *ilegalne migracije* isključivo pri citiranju drugih izvora.
- 3 Prema podacima Međunarodne organizacije za migracije (IOM) od 2016. do 2021. godine zemlje u kojima se u kontinuitetu bilježi prvi dolazak iregularnih migranata su Bugarska, Grčka, Italija, Španjolska, Cipar i Malta.

(Španjolska, Grčka, Cipar, Malta, Italija i Bugarska), dok su svijetlo sivo označene države (balkanski pravac migracija) preko čijeg se teritorija iregularni migranti kreću prema odredišnim državama u EU.

Godina	Ukupan broj dolazaka u EU	Najčešće ishodišne zemlje
2021.	151 417	Tunis
2020.	99 907	Maroko
2019.	128 663	Afganistan
2018.	146 949	Supsaharska Afrika
2017.	187 499	Nigerija
2016.	389 976	Sirija

TABLICA 1: Migracijski tokovi prema Europskoj uniji od početka 2016. godine do srpnja 2022. godine

Izvor: www.migration.iom.int

KARTA 1: Zemlje prvog dolaska iregularnih migranata (tamno sivo) i tranzitne zemlje kojima se iregularni migranti kreću prema odredišnim zemljama u EU (svijetlo sivo)

Izvor: www.migration.iom.int

Države koje čine balkanski pravac migracija kategoriziraju se kao tranzitne zemlje, odnosno zemlje preko čijeg teritorija iregularni migranti prelaze isključivo kako bi se domogli odredišnih zemalja⁴. Tijekom migracijske krize 2015./2016. ove države imale su različite prijepo-

4 Odredišne države iregularnih migranata najčešće su Njemačka, Austrija i Švedska, dok su tranzitne države koje čine balkanski pravac migracija Grčka, Sjeverna Makedonija, Srbija, Mađarska, Hrvatska, Slovenija i Bugarska (Tatalović, Malnar, 2016: 296).

re vezane uz transfer migranata prema odredišnim državama, a problem nekontroliranog priljeva migranata često nije rješavan na bilateralnoj ili multilateralnoj razini. U nekim zemljama politički akteri su pridodavali sigurnosni značaj iregularnim migrantima uglavnom putem medija, a došlo je i do značajnih promjena u zakonskim okvirima čime je omogućeno provođenje različitih operativnih mjera s ciljem zaustavljanja iregularnih migracija.

Iako balkanski pravac migracija uključuje širi popis država, u radu se analiziraju tri države, Republika Srbija, Mađarska⁵ i Republika Slovenija, koje su tijekom migracijske krize 2015./2016. godine imale različite pristupe u rješavanju problema masovnih migracija⁶. Razdoblje tijekom migracijske krize 2015./2016. godine predstavlja referentnu točku pri usporedbi s razdobljem koje je uslijedilo, jer se utjecaj sekuritizacije iregularnih migracija na nacionalnoj razini u tranzitnim zemljama na balkanskom pravcu migracija bitno odrazio na navedene zemlje i u razdoblju nakon migracijske krize. Cilj rada je odgovoriti na pitanje je li nakon 2016. godine došlo do promjena u kontekstu sekuritizacije iregularnih migracija u Srbiji, Mađarskoj i Sloveniji. Slijedom toga, u radu se analiziraju promjene u sklopu političkog i medijskog diskursa (sekuritizacija kroz govorni čin) i promjene u praktičnom pogledu (sekuritizacija kroz praksu).

Iregularne migracije i sigurnost

Povezanost migracija i sigurnosti može se promatrati iz dvije perspektive, odnosno iz „tradicionalne strateške perspektive s fokusom na sigurnost države i perspektive koja u fokusu ima ljudsku sigurnost, odnosno sigurnost migranta kao pojedinca“ (Huysmans i Squire, 2009: 171). Prva perspektiva odnosi se na nacionalne države koje imaju legitimno pravo donositi odluke vezane uz vlastitu sigurnost, dok se druga perspektiva odnosi na migrante koji imaju legitimno pravo tražiti od država prihvaćanje i zaštitu (Fauser, 2006: 1). Rad zauzima prvu perspektivu u sklopu koje se iregularne migracije promatraju kao nevojna prijetnja koja može utjecati na svih pet sigurnosnih sektora: vojni, politički,

5 Izmjenom Ustava 2011. godine, službeni naziv Mađarske promijenjen je iz „Republika Mađarska“ u „Mađarska“.

6 Srbija, kao tranzitna država na balkanskom pravcu migracija koja nije članica EU, tijekom migracijske krize 2015./2016. imala je humanitarni pristup pri rješavanju problema masovnih migracija. Mađarska predstavlja najizrazitiji primjer sekuritizacije migracija u EU jer je u potpunosti zabranila prolaz iregularnim migrantima, a Slovenija, kao članica EU i rubna država schengenskog prostora, primijenila je kombinirani pristup usmjerivši se na organizaciju prijema i transfera migranata, međutim uvela je i izvanredne mjere postavivši bodljikavu žicu na granici s Hrvatskom.

ekonomski, okolišni i socijetalni. U tom smislu, migracije se uglavnom proučavaju unutar socijetalnog sektora kao nevojna prijetnja koja može ugroziti kulturnu homogenost i socijalnu koheziju, ozbiljno narušiti ekonomsko blagostanje, oslabiti postojeće državne strukture, služe kao kanal za infiltraciju terorista, mogu dovesti do jačanja ekstremno desnih struja, ksenofobije i povećanja nezadovoljstva kod lokalnog stanovništva (Huysmans, 2000). Paul D. Williams (2008) navodi kako iregularne migracije mogu podjednako predstavljati sigurnosni problem kako za odredišne zemlje, tako i za ishodišne i tranzitne zemlje zbog čega su često sekuritizirane.

Sekuritizacija je proces u kojem je određen problem putem govornog čina predstavljen kao egzistencijalna prijetnja koja zahtijeva poduzimanje izvanrednih mjera izvan granica regularne političke procedure (Buzan et al., 1998). Osnovni elementi procesa sekuritizacije su *sekuritizacijski akter* (uglavnom politička elita koja ima „društveni kapital“ određen problem prebaciti iz sfere politizacije u sferu sekuritizacije), *referentni objekt* (ono što treba biti zaštićeno), *prijetnja* (ono što predstavlja prijetnju referentnom objektu) i *javnost* (čija je suglasnost bitna kako bi proces sekuritizacije bio proveden) (Vuori, 2017). Thierry Balzacq, Sarah Léonard i Jan Ruzicka (2016: 2) sekuritizaciju definiraju kao „artikuliranu skupinu praksi u kojima su heuristički artefakti (metafore, *policy* alati, analogije, stereotipi, osjećaji itd.) kontekstualno mobilizirani od strane sekuritizacijskih aktera i koji imaju za cilj potaknuti javnost na izgradnju koherentne mreže implikacija (osjećaji, misli i intuicija) vezanih uz zabrinjavajuću ranjivost referentnog objekta, što se podudara s razlozima sekuritizacijskih aktera da donose određene odluke i poteze kojima referentnom subjektu pridodaju okvir kompleksne ugroze bez presedana što hitno mora biti riješeno posebno prilagođenim politikama.“ Na tom tragu, Didier Bigo (2000: 347) navodi kako je sekuritizaciju moguće provesti i bez govornog čina jer su praktični rad i ekspertiza jednako važni kao i govorni čin. Sekuritizaciju kroz praksu provode uglavnom službene osobe i stručnjaci iz područja sigurnosti pri čemu važnu ulogu ima tehnologija (Bourbeau, 2017: 106-107). Govorni čin predstavlja tek svojevrсно „upozorenje ili obećanje“, no za provođenje sekuritizacije u svrhu zaštite referentnog objekta provodi se i sekuritizacija kroz praksu i to najčešće kroz operativne mjere kojima države nastoje unaprijediti sustav upravljanja granicom i time se dodatno zaštititi od iregularnih migracija (Floyd, 2010; 2011). Jedan od važnih preduvjeta za sekuritizaciju kroz praksu je izmjena postojećeg ili donošenje novog zakonskog okvira što predstavlja važan indikator sekuritizacije migracija (Bourbeau, 2011). Promjene zakonodavnog okvira daju uvid

u ishode procesa sekuritizacije i omogućuju dodatne „administrativne ovlasti i postupke kojima se kreiraju okviri za prakse povezane s nacionalnom sigurnosti“ (Bourbeau, 2008: 85).

Sara Léonard (2010: 237) navodi kako postoje dva načina za provođenje sekuritizacije kroz praksu. Prvi način odnosi se na poduzimanje ustaljenih mjera kako bi se odgovorilo na već poznate sigurnosne prijetnje kao što su oružani sukob ili terorizam, dok se drugi način odnosi na donošenje mjera koje nikad ranije nisu implementirane isključivo zbog specifičnosti ugroze, zbog čega zahtijevaju drugačiji odgovor. Léonard (2010: 237-238) smatra kako „drugačiji odgovor“ na sigurnosnu prijetnju ne mora biti podudaran s „izvanrednim“ (engl. *extraordinary*) mjerama koje su izvan standardne političke procedure, kako to tumače predstavnici Kopenhaške škole (Buzan et al., 1998), nego je, kako navodi, riječ o „neobičajenim“ (engl. *out of ordinary*) mjerama koje ne moraju biti izvan standardne političke procedure ili čak izvan zakonskih okvira kao u slučaju sekuritizacije koju zagovara Kopenhaška škola. Masovne migracije prema EU 2015. mogu se promatrati kao specifična ugroza na koju su tranzitne države na balkanskom pravcu migracija morale odgovoriti bitno drugačije nego u slučaju sigurnosnih prijetnji s kojima su se ranije suočavale.

159

Goran Džidić
*Iregularne migracije
i sigurnost: Tranzitne
zemlje na balkanskom
pravcu migracija
za vrijeme i nakon
migracijske krize
2015./2016. godine*

Republika Srbija

Iregularni migranti su u Srbiju 2015. godine pristizali uglavnom iz smjera Sjeverne Makedonije koja je organizirala prijevoz željeznicom prema sjeveru, točnije do sela Tabanovce. Otud su preko tzv. zelene zone, odnosno izvan službenih graničnih prijelaza, stizali na područje grada Preševa u Srbiji. Iregularni prelasci granice zabilježeni su između sela Lojane u Sjevernoj Makedoniji i sela Miratovac u Srbiji. Migranti su kratko zadržavani u *One stop* centru u Preševu kojim je rukovodio Komesarijat za izbjeglice i migracije (KIRS), a otud su ih lokalne prijevozničke kompanije autobusima prevozile prema sjeveru. Transport su organizirali IOM i UNHCR (Ured Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za izbjeglice) (Stojić Mitrović, 2016). Veći broj migranata uputio se vozilima privatnih prijevoznika prema Mađarskoj, a od 15. rujna i prema Hrvatskoj⁷. Migranti iz Bugarske pristizali su u značajno manjem broju. Granicu su najčešće prelazili na područjima gradova Zaječar i Dimitrovgrad, a brigu o njima uglavnom su vodili volonteri Crvenog križa. Stojić Mitrović (2016: 212) navodi kako se većinski radilo o osobama iz Afganistana koje su se kratko zadržavale u Zaječaru i Dimitrovgradu nakon čega su odlazile uglavnom u smjeru Beograda, a potom prema hrvatskoj granici.

7 Tada je Mađarska završila izgradnju ograde na granici sa Srbijom.

Srbija je 2015. godine problem nekontroliranog priljeva migranata rješavala na tri razine. Prva razina odnosi se na humanitarni koncept i usmjerena je na organizaciju prijema i transfera migranata. Druga razina odnosi se na suradnju sa susjednim zemljama, a treća na suradnju s EU i njezinim članicama (Tatalović i Malnar, 2016: 299). Navedene tri razine međusobno su isprepletene i teško ih je promatrati odvojeno. Važan čimbenik pri organizaciji transporta i pružanja pomoći migrantima bila su financijska sredstva kojima je EU pomagala Srbiji za vrijeme migracijske krize. Tako je, primjerice, krajem kolovoza 2015. godine iz Odjela za humanitarnu pomoć i civilnu zaštitu Europske komisije (ECHO) odobreno 150 tisuća eura humanitarne pomoći za ublažavanje migracijskih pritisaka u Srbiji, a Izaslanstvo EU u Srbiji u isto je vrijeme osiguralo 240 tisuća eura iz IPA fondova (eng. *Instrument for Pre-accession Assistance*) (EU u Srbiji, 2015). EU je u listopadu 2015. godine dodatno odobrila 17 milijuna eura Srbiji i Sjevernoj Makedoniji s ciljem unaprjeđenja osnovne humanitarne podrške i bolje koordinacije tranzitnih ruta (EU u Srbiji, 2015). Važna je i uloga organizacija kao što su IOM, UNHCR, KIRS, Crveni križ Srbije, Caritas, ADRA, Save the children, Čovjekoljublje, Dječje selo, I'm Human Organization, Praxis i Grupa 484 koje su umreženim i koordiniranim djelovanjem pružale financijsku i logističku pomoć. KIRS je od 2015. godine otvorio 18 prihvatnih centara. Od toga je pet centara koji su imali status centara za prihvrat tražitelja azila (tri stalna centra – Krnjača, Bogovađa i Banja Koviljača i dva privremena centra – Tutin i Sjenica), a ostalih trinaest su tzv. prihvatni centri (Subotica, Sombor, Kikinda, Preševo, Bujanovac, Vranje, Divljana, Pirot, Dimitrovgrad, Principovac, Adaševci, Bosilegrad i Šid (Šantić i Bobić, 2018: 236). Humanitarni pristup Srbije pri rješavanju problema masovnih migracija uvelike je određen činjenicom kako je njezin teritorij tranzitnog karaktera s kanalom izlaska prema granicama s Mađarskom, odnosno Hrvatskom (Tatalović i Malnar, 2016: 299).

Migracijska kriza u Srbiji kulminirala je 16. rujna 2015. kad je Mađarska uz pomoć fizičkih zapreka zatvorila granice sa Srbijom. Srbija je migrante preusmjerila prema Hrvatskoj zbog čega je došlo do tenzija između te dvije zemlje. Hrvatska je optuživala Srbiju kako šalje prevelik broj migranata na dnevnoj razini, za što Hrvatska nije imala kapacitete, a dijalog između dvije strane uglavnom se odvijao preko medija. Zbog navedenih nesuglasica, Hrvatska je 20. rujna 2015. godine zatvorila sve granične prijelaze sa Srbijom, uključujući i obustavu teretnog prometa zbog čega su u Srbiji nastale kilometarske kolone kamiona. Srbija je uzvratila zatvaranjem granica za uvoznu robu iz Hrvatske, nakon čega je Hrvatska reagirala potpunim zatvaranjem granica za srbijanske građane

i automobile srbijanskih registracijskih oznaka. Pod pritiskom EU, Hrvatska i Srbija su nakon nekoliko dana normalizirale odnose (Šelo Šabić i Borić, 2016: 12; Jutarnji list, 2016).

U Srbiji je potom postupno došlo do promjene diskursa i migranti se počinju promatrati kao potencijalna sigurnosna ugroza. Naime, do promjena je došlo još u studenom 2015. godine kada je Hrvatska donijela odluku kako više neće primati ekonomske migrante, a ubrzo je stigao odgovor iz Srbije. Srbijanski ministar rada i socijalne skrbi Aleksandar Vulin izjavio je kako Srbija „mora zaštititi svoju zemlju i zato su poduzete recipročne mjere prema onima za koje u Hrvatskoj i Sloveniji smatraju da za njih nema mjesta. Srbija nije zemlja u koju oni (migranti op.a.) dolaze kako bi ostali, oni kroz Srbiju samo prolaze i tako će ostati“ (Večernji list, 2015). Također, do nesuglasica s Hrvatskom došlo je 29. i 30. lipnja 2016. godine kad je Hrvatska bez ikakve najave zatvorila granične prijelaze sa Srbijom. Tadašnja tehnička Vlada Hrvatske donijela je odluku o postavljanju ograde na graničnom prijelazu Batina (Jakešević i Tatalović, 2016: 1256). Ministar unutarnjih poslova Vlaho Orepić izjavio je kako se „ne radi o zatvaranju granice, već o jednostavnoj predradnji da bi u slučaju potrebe mogli brzo reagirati“ (Večernji list, 2016).

Značajne promjene u pogledu pristupa rješavanja problema uzrokovanih velikim migracijskom kretanjima u Srbiji nastupile su nakon sporazuma između Turske i EU, kojim je u ožujku 2016. godine službeno zatvoren balkanski pravac migracija. Pokazalo se kako su neusklađena i pojedinačna sekuritizacija migracija unutar EU i zatvaranje granica fizičkim zaprekama neučinkovito rješenje. Stvoren je svojevrsan *domino efekt* kojim je zahvaćena i Srbija. Tadašnji srbijanski predsjednik Tomislav Nikolić 2016. godine izrazio je spremnost Srbije da pošalje vojsku na granice (N1, 2016). Iste je godine donesena odluka Vlade Srbije o formiranju Zajedničkih snaga Vojske Srbije i MUP-a, čime je spriječen prelazak više od 23 tisuće iregularnih migranata na granicama s Bugarskom i Sjevernom Makedonijom (Vojska Srbije, 2018). Iako je odluka ukinuta u travnju 2018. godine, može se očekivati kako će Srbija u budućnosti, ako se ukaže potreba, ponovno reagirati na sličan način.

U Srbiji se također ukazala potreba za „usklađivanjem nacionalnih politika i zakonodavstva s pravnom stečevinom EU, čime se ubrzava pregovarački proces za članstvo Srbije u EU. Pitanje ilegalnih migracija ima posebno mjesto u dokumentima koji reguliraju pristupanje Srbije članstvu u EU-u zbog iskustva s povećanim brojem građana zapadnog Balkana koji su nakon liberalizacije viza prema tim zemljama zatražili azil u državama članicama EU, kao i iskustva s velikim priljevom migranata“ (Pravno informacijski sistem, 2018). Glavni pravni akti kojima

se reguliraju migracije u Srbiji su *Zakon o azilu* (2008) nakon kojeg je usvojen *Zakon o azilu i privremenoj zaštiti* (2018), *Zakon o zaštiti državne granice* (2008) koji je izmijenjen 2015. godine, *Zakon o upravljanju migracijama* (2012), *Zakon o zapošljavanju stranaca* (2014) i drugi. Također, postojeće strategije na temelju kojih su definirane migracijske politike su: *Strategija suprotstavljanja ilegalnim migracijama u Republici Srbiji za period 2009-2014* (2009), *Strategija za upravljanje migracijama* (2009), *Strategija o ekonomskim migracijama Republike Srbije za period 2021–2027. godine* (2020), *Strategija integriranog upravljanja granicom u Republici Srbiji* (2006) koja je nadopunjena 2017. godine i *Strategija reintegracije povratnika po osnovu Sporazuma o readmisiji* (2009), s postojećim akcijskim planovima (Šantić i Bobić, 2018: 238).

U kontekstu pristupanja Srbije Europskoj uniji, dogodio se poseban zaokret kod otvaranja pojedinih poglavlja i usklađivanja sa standardima EU (Šantić i Bobić, 2018: 220). Primjerice, otvaranjem *Poglavlja 23 - Pravda, sloboda i sigurnost*, u sklopu pristupnih pregovora između EU i Srbije, započeti su i pregovori oko azila, viza, migracija, vanjskih granica i schengenske pravne stečevine. Uz naglasak na politiku azila, posebna se pažnja poklanja pitanjima migracija, odnosno sprječavanju iregularnih migracija (Šantić i Bobić, 2018: 239). Usvojena je i nova *Strategija suprotstavljanja ilegalnim migracijama u Republici Srbiji za razdoblje 2018-2020*, a izradu amandmana podržala je EU svojim programom „*Civil Society Facility*” u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA) (Preugovor, 2018). U uvodnom dijelu navodi se kako je Strategija „važan strateški dokument Republike Srbije, koji doprinosi povećanju pravilnosti migracijskih kretanja i uspješnom upravljanju migracijama na granicama i teritoriju Srbije. Strategija proizlazi iz uočene potrebe da se problemu ilegalnih migracija pristupi na organiziran i koordiniran način, poštujući sigurnosne potrebe i razvojne interese Srbije i njenih građana, s jedne strane, i potrebu poštivanja univerzalnih ljudskih prava i sloboda u kontekstu migracija, s druge strane“ (Pravno informacijski sistem, 2018).

Srbija je također aktivno surađivala i sa susjednim državama u okviru *Konvencije o policijskoj suradnji u jugoistočnoj Evropi* koju su ratificirale tadašnja državna zajednica Srbije i Crne Gore, Bosna i Hercegovina, Moldavija, Rumunjska, Sjeverna Makedonija i Albanija. Navedene države se Konvencijom obvezuju razmjenjivati obavještajne podatke i iskustva „u cilju borbe protiv ilegalnog prelaska granice i krijumčarenja ljudi, pri čemu se informacije koje se razmjenjuju prvenstveno odnose na migracijska kretanja, obujam, strukturu i moguća odredišta, moguće migracijske rute i prijevozna sredstva koja se koriste radi ilegalnog

prelaska granice, i na način organiziranja krijumčara. Uz to se šalju obavještajni podaci i analize koji se odnose na trenutnu situaciju, kao i bilo kakve planirane mjere koje bi mogle biti od značaja za drugu ugovornu stranu“ (MUP RS, 2008: 5).

Važan čimbenik kod promatranja migracija kao sigurnosne ugroze u Srbiji predstavljaju i mediji koji su za vrijeme migracijske krize često uokvirivali migrante kao prijetnju, širili neprovjerene informacije i uz društvene mreže plasirali lažne vijesti (engl. *fake news*). Primjerice, glasnogovornica KIRS-a Svetlana Palić izjavila je kako su mediji prenijeli lažnu vijest iz Kragujevca u kojem je „potpisan sporazum između općine i donatora kojim će migrantima biti osigurana stambena rješenja, što je neistina, jer je riječ o prognanicima s Kosova. Zatim, da je Srbija potpisnica *Dublinskog sporazuma*, što ne može biti, jer nije članica EU. Također, mediji su prenijeli vijest da migranti donose tzv. ratničku drogu s Bliskog istoka, za što ne postoji niti jedan zabilježen slučaj. Tu je i slučaj kad je grupa migranata navodno napala djevojčicu od 17 godina u centru Beograda, što je MUP demantirao“ (Deutsche Welle, 2018). Prema istraživanju iz 2018. godine koje je provela nevladina organizacija *Grupa 484*, građani Srbije osjećaju se ugroženo zbog migranata koji se kreću izvan službenih centara, a istraživanje *Povjerenstva za izbjeglice* pokazalo je kako najveća distanca prema izbjeglicama postoji u mjestima gdje izbjeglica uopće nema (Ibid). *Centar za istraživanje javnih politika* proveo je studiju o odnosu medija prema migrantima u Srbiji. Zaključci istraživanja su kako u slučaju migranata postoji stalna potreba za proizvodnjom događaja vezanih uz migrante. Iako se mediji najčešće bave pojedinačnim slučajevima migranata, izvještavaju o humanitarnom pristupu Srbije, ističu talente i sposobnosti migranata, ukazuju na akcije pomoći koje organiziraju građani, u nekim priložima, posebno tabloidima velikog tiraža, migranti su predstavljeni kao potencijalni teroristi, nositelji zaraznih bolesti, nasilnici i prijetnja domaćoj ekonomiji. Pri tome je važno naglasiti kako su Sirijci u medijima uglavnom prezentirani kao civilizirani i kulturni, dok su Afganistanci agresivni (Centar za istraživanje javnih politika, 2017).

Humanitarni pristup Srbije prepoznat je na međunarodnoj razini, no kao i u slučaju ostalih tranzitnih država na balkanskom pravcu migracija, naporu pri upravljanju migracijskim kretanjima uglavnom su bili usmjereni na zaštitu granica, sprječavanje iregularnih ulazaka migranata i deportaciju, a mnogo manje prema njihovoj integraciji. Tako je sekuritizacija zastupljena u svim regulatornim područjima, a pitanja sigurnosti granica i lokalnog stanovništva imala su prioritetnu materijalnu podršku (Stojić Mitrović, 2016; Šantić i Bobić, 2018). Vladimir

Vuletić i Božidar Filipović (2019: 135) navode kako iregularne migracije više nisu u fokusu javnosti kao za vrijeme migracijske krize 2015./2016. no primjetan je pomak službenih politika Srbije prema kontroli granica i sprječavanju iregularnih graničnih prelazaka, odnosno dogodio se zaokret s humanitarnog ka sigurnosnom diskursu u promatranju problema migracija. Iako je u medijskom diskursu djelomično prisutna ksenofobija, u političkom diskursu uglavnom je naglasak na zaštiti granica uz humani odnos prema migrantima (Vuletić i Filipović, 2019: 135).

Mađarska

Mađarska predstavlja najizrazitiji primjer sekuritizacije migracija u EU (Tatalović i Malnar, 2016). Vladajuća politička stranka FIDESZ na čelu s Viktorom Orbánom iskoristila je izbornu pobjedu 2010. godine i snažnom nacionalističkom retorikom za cilj je imala monopolizaciju političkog prostora. Ukidanje prava manjinama, popunjavanje neovisnih institucija podobnim kadrom i izmjena izbornog sustava, samo su neki od indikatora restriktivne politike FIDESZ-a u Mađarskoj (Szalai i Göbl: 2015). Navedene promjene, uz „gotovo potpunu kontrolu medija i prisutnost korupcije, označavaju politiku Viktora Orbána, koja je međunarodnoj javnosti predstavljena u njegovom poznatom govoru iz 2014. godine u rumunjskom gradu Băile Tușnad“ (Szalai i Göbl, 2015: 13).⁸ Nakon terorističkog napada na redakciju francuskog satiričnog tjednika *Charlie Hebdo* u siječnju 2015. godine, premijer Viktor Orbán u javnost je iznio teze o pooštavanju zakona koji se odnose na politike azila i migracije (Szalai i Göbl: 2015), što je ukazivalo na smjer u kojem Mađarska ide u kontekstu iregularnih migracija i sigurnosti.

U trenutku migracijske krize 2015./2016. godine mađarska je javnost već bila desenzibilizirana na retoriku premijera Orbána. Naime, otako je stranka FIDESZ preuzela vlast 2010. godine, Vlada je uokvirila gotovo svaku političku raspravu u sigurnosni okvir. Tako su se Mađari morali nositi s „neprijateljima“ kao što su multinacionalne kompanije, banke, energetske kompanije, Bruxelles (Europska komisija), strane sile, nevladine organizacije itd. (Szalai, 2017: 10). Razlozi zaoštavanja retorike Viktora Orbána također se mogu pronaći u jačanju stranke *Jobbik*⁹

8 Govor je dostupan na sljedećoj poveznici: <http://www.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/prime-minister-viktor-orban-s-speech-at-the-25th-balvanyos-summer-free-university-and-student-camp>

9 Mediji ovu stranku često nazivaju ekstremnom ili ultradesnom. U lipnju 2016. godine Vrhovni sud Mađarske donio je odluku kako se stranka Jobbik u domaćim medijima više ne smije etiketirati kao ekstremna ili ultradesna. Odluka je donesena nakon što je stranka podnijela tužbu protiv mađarske komercijalne televizijske kuće ATV.

koja je 2010. godine ušla u parlament sa 16,7 posto glasova (Euractiv, 2010), a na parlamentarnim izborima 2014. godine stranka je osvojila 20,54 posto glasova (The Washington Post, 2014). Njihova anti-imigrantska retorika donijela im je još veću podršku javnosti, posebno nakon migracijske krize. To je „potaknulo mađarskog premijera Orbána da i sam zaoštri retoriku u pogledu ilegalnih migranata i izbjeglica“ (Tatalović i Malnar, 2016: 26).

Premijer Orbán kao sekuritizacijski akter, javnost je 2015. godine uvjerio u ugroženost referentnog objekta, odnosno mađarskog i europskog identiteta (Szalai i Göbl, 2015: 29). Pri tome je pomogla „kampanja u kojoj se migranti demoniziraju kao prijetnja nacionalnoj sigurnosti“ (Szalai i Göbl, 2015: 2), čime je govorni čin usmjeren prema javnosti s ciljem uvjeravanja u ugroženost referentnog objekta. Glavni dio ove kampanje nazvan je *Nacionalna konzultacija o imigracijama i terorizmu* i distribuirana je u obliku *billboard* plakata i pisma. Pismo je sadržavalo prolog i upitnik, a poslano je svakom punoljetnom građaninu Mađarske (Kiss, 2016: 45). Sadržaj *Nacionalne konzultacije* Europski parlament ocijenio je kao „izuzetno obmanjujući i pristrani“ (European Parliament, 2017). Sljedeći korak u sekuritizaciji migracija bilo je usvajanje zakonske regulative „kojom su ukinuti određeni europski propisi i definirana je normativna osnova za represivniji pristup u rješavanju problema“ (Tatalović i Malnar, 2016: 300). Zatim je donesena izvanredna mjera u vidu odluke o izgradnji 175 kilometara duge i četiri metra visoke ograde na granici sa Srbijom (BBC, 2015). Izgradnja ograde dovršena je krajem kolovoza, a 14. rujna 2015. godine na snagu je stupila potpuna zabrana prolaska migranata iz područja Bliskog istoka, Azije i Sjeverne Afrike (The Washington Post, 2015). Dana 16. listopada 2015. godine Mađarska je završila izgradnju 348 kilometara duge ograde koja je postavljena duž granice s Hrvatskom, a zatvaranje granice stupilo je na snagu 17. listopada (The New York Times, 2015).

Osim zatvaranja granice fizičkim barijerama, Mađarska je usvojila dvije važne pravne mjere. Prvo, izmjena *Kaznenog zakona* nalaže kako se osobe koje ulaze bez odobrenja u zemlju izlažu kazni u obliku protjerivanja iz zemlje ili jedne do tri godine zatvora. Time je prekršena *Konvencija o statusu izbjeglica* iz 1951. godine prema kojoj se ukida zakon u slučaju da izbjeglice koje bez odobrenja ulaze na teritorij nemaju drugog izbora. Drugu zakonsku mjeru parlament je usvojio 12. rujna 2015. godine, a njome vojska i policija, u svrhu zaštite granica, mogu koristiti gumene projekte, suzavce i ostala pirotehnička sredstva (Kantor i Cepoi: 2018). Mađarska Vlada je 2. listopada 2016. godine pokrenula referendum o ukidanju obveznih migrantskih kvota iz EU, što predstav-

lja potez bez presedana u dotadašnjim odnosima između članica EU. Mediji su taj događaj nazvali „referendum o migrantima“ (Zorko, 2018). Iako je protiv kvota glasalo 98,3 posto Mađara, izlaznost na referendum bila je oko 40 posto, što je ispod 50 posto, koliko je potrebno kako bi rezultati bili valjani. Bez obzira na rezultate, Vlada je proglasila pobjedu, a premijer Orbán održao je pobjednički govor u kojem je izjavio: „Mađari su odlučili kako samo mi možemo odlučivati s kim želimo živjeti. Pitanje je bilo, Bruxelles ili Budimpešta? Odlučili smo da je ovo pitanje isključivo u našoj nadležnosti“ (Migration Policy Institute, 2019). Tako je 3,3 milijuna Mađara odlučilo za 10 milijuna građana Mađarske, a nakon govora premijera Orbána priređen je vatromet iznad Dunava u bojama Mađarske zastave (Ibid).

Kako bi spriječio EU u procesu slanja migranata u Mađarsku, premijer Orbán je 10. listopada 2016. godine predložio ustavni amandman koji je odbijen zahvaljujući bojkotu zastupnika iz stranke *Jobbik* (Ibid). Ipak, iz stranke *Jobbik* predložili su kako će poduprijeti ideje premijera Orbána ako se ukine poseban vizni režim u kojem stranci mogu kupiti pravo na život u Mađarskoj u zamjenu za kupovinu najmanje 300 tisuća eura državnih obveznica s rokom dospijeca od pet godina.¹⁰ Nakon toga, Viktor Orbán je nastavio osiguravanje granice tako što je mađarska policija regrutirala tri tisuće tzv. „graničnih lovaca“ koji su angažirani pri ophodnji duž mađarske granice i sprječavanju migranata od iregularnih ulazaka u zemlju.

U lipnju, 2018. godine mađarska Vlada usvojila je novi *Zakon o migracijama* koji sadrži izmjene i dopune *Kaznenog zakona* kojim će se kažnjavati osobe ili organizacije koje potpomažu iregularne migracije ili pomažu u postupku prijave za azil migranata (Tportal, 2018). Zakon je u javnosti poznatiji kao „Stop Sorosu“. Viktor Orbán je još ranije vodio kampanju protiv George Sorosa, američko-mađarskog milijardera kojeg je optuživao za poticanje masovnog doseljavanja u Europu (Slobodna Evropa, 2018). Donesena je i izmjena Ustava prema kojoj se ne smije ugroziti sastav mađarskog stanovništva (Ibid). Ta ustavna odredba ima za cilj proglasiti kvote za prijem migranata neustavnim. Također, 2018. godine na snagu je stupio kontroverzni Zakon kojim se zabranjuje življenje na javnim površinama, kojim se za cilj, između ostalog, namjerava umanjiti bilo kakav rizik pojavljivanja migranata na ulicama mađarskih gradova (Ibid).

Parlamentarna opozicija u Mađarskoj je slaba i fragmentirana (Herman, 2016), mediji koji mogu predstavljati protutežu sekuritiza-

10 Otprilike 10 tisuća Kineza iskoristilo je ovu mogućnost kako bi se preselilo u Mađarsku, kao i manji broj imućnih ulagača iz Rusije i Bliskog Istoka.

cijskim akterima gotovo su u potpunoj kontroli Vlade, a sudbena vlast koja ima moć problematizirati ustavnost politika Vlade popunjena je stranačkim kadrom (Freedom House, 2017, prema Szalai, 2017). Szalai (2017: 10), navodi kako su ovo obilježja neliberalnih režima u kojima veto-akteri ne mogu utjecati na pokušaje sekuritizacije.¹¹ U političkom sustavu kao što je mađarski, jedini sekuritizacijski akter je Vlada, a mje-re sekuritizacije donose se bez ikakvih prepreka (Szalai, 2017).

Mediji su odigrali važnu ulogu u procesu sekuritizacije u Mađarskoj. Prezentacija migranata u medijima bila je važan dio organizirane kampanje u proizvodnji ksenofobije. Mađari su predstavljeni kao „žrtve“, a migranti kao zlikovci koji uzrokuju porast kriminala i šire zarazne bolesti. Primjerice, nacionalna televizija MTV u svojim je emisijama imala tendenciju ne prikazivati žene i djecu, a fokus je bio na mlađim muškarcima koji su putovali sami (Szalai, 2017: 11) čime se impliciralo na borbeno sposobne muškarce, odnosno osobe spremne na počinjenje terorističkih djela. Eszter Kiss (2016) provela je istraživanje o prezentaciji migranata u mađarskim *mainstream* medijima. Autorica navodi kako se anti-imigracijska kampanja u Mađarskoj temeljila na već postavljenim obrascima anksioznosti i ksenofobije unutar mađarskog društva. Mediji su značajno utjecali na poticanje i pojačavanje predrasuda prema migrantima koji su prikazani stereotipno uz „zlonamjernu i anti-imigrantsku terminologiju“ (Kiss, 2016: 68). Također, autori Irina A. Kantor i Victor Cepoi (2018) proveli su kvalitativno i kvantitativno istraživanje kako bi ukazali na pravne i institucionalne propuste u Mađarskoj kojima se ciljano usklađuje politički diskurs s medijskim sadržajem. Rezultati su pokazali kako mediji u Mađarskoj služe kao provladino sredstvo kojim se kroz proizvodnju nesigurnosti, straha i animoziteta prema migrantima izravno utječe na javno mnijenje.

Sekuritizacija migracija u Mađarskoj izazvala je snažnu kritiku međunarodne zajednice. Posebno su nezadovoljstvo izražavale Srbija, Hrvatska i Slovenija na čiji su teritorij migranti preusmjereni nakon zatvaranja granica s Mađarskom, što je dovelo do pogoršanja bilateralnih odnosa. Primjerice, u rujnu 2015. godine Hrvatska je prema mađarskoj granici usmjerila vlak pun migranata i naoružanih pripadnika hrvatske policije zbog čega je došlo do izrazito zategnutih odnosa između te dvije zemlje. Tadašnji hrvatski ministar unutarnjih poslova Ranko Ostojić izjavio je kako su „policajci putovali s migrantima osiguravajući red, a

11 Prema Bobanu (2014: 31) veto-akteri „mogu imati izrazito protustranački naboj i zalagati se za takav izborni sustav u kojemu stranke neće imati najvažniju ulogu. Oni se u tom slučaju ponašaju poput racionalnog aktera koji želi izbjeći djelovanje unutar granica koje postavljaju institucije i spriječiti bilo kakvu institucionalizaciju koja bi im nametnula pravila ponašanja u političkoj areni.“

taj je aranžman dogovoren s Mađarskom. No, Mađarska je očito odlučila taj dogovor izigrati i zloupotrijebiti“ (Slobodna Dalmacija, 2015). Politički akteri u obje države dodatno su intenzivirali ovaj događaj i putem medija plasirali poruke kako se radi o „velikom međunarodnom incidentu“ u kojem su mađarske vlasti zaustavile vlak s oko tisuću migranata i 40 naoružanih hrvatskih policajaca. Glasnogovornik Vlade Mađarske izjavio je kako se radi o teškom kršenju međunarodnog prava i kako je vlak prešao granicu bez ikakve najave (Slobodna Dalmacija, 2015). Hrvatski policijski službenici pušteni su natrag u Hrvatsku, a mađarske su vlasti u gradu Magyarbóly vlak držale tri tjedna, nakon čega je vraćen na kolodvor u Osijek.

Jedan dio međunarodne zajednice podržao je sekuritizacijske poteze Mađarske, pogotovo srednjoeuropske države okupljene u Višegradsku skupinu (V4) (Tatalović i Malnar, 2015).¹² Politike država V4 skupine u mnogim slučajevima odstupaju od politika EU i protiv su nadnacionalnog pristupa u rješavanju problema koje je donio nekontroliran priljev migranata. V4 skupina odbila je uvođenje sustava kvota za raspored izbjeglica, kao i kvota za premještanje tražitelja azila među državama članicama EU. Europska komisija naišla je na snažan otpor, a Viktor Orbán nazvao je čitav plan „ludorijom“ (Deutsche Welle, 2015). Odstupanje od politika EU potvrđeno je i 2022. godine kada je sredinom srpnja Vlada premijera Orbána najavila povećanje visine bodljikave žice od 150 kilometara uz dijelove granice na jugu zemlje koja je izgrađena za vrijeme migracijske krize 2015. godine. Vlada je također najavila regrutiranje ukupno dvije tisuće novih, naoružanih „graničnih lovaca“ kao dodatno pojačanje vojnoj i graničnoj policiji (Al Jazeera Balkans, 2022).

Republika Slovenija

Ključni događaj koji je bio uvertira prema uvođenju izvanrednih sigurnosnih mjera u Sloveniji zbio se 17. rujna 2015. godine kada je Mađarska zatvorila granicu s Hrvatskom. Dotadašnji pravac migracija Srbija – Mađarska – Austrija – Njemačka je prekinut, a formirao se novi pravac Srbija – Hrvatska – Slovenija – Austrija – Njemačka. Nakon zatvaranja mađarske granice, tadašnji slovenski premijer Miro Cerar u medijima je izjavio kako je Slovenija zaštitnik granice Schengena, odnosno cijele Europske unije (Vezovnik, 2017: 50). Takav stav vladajuće

12 Višegradaska skupina ili V4 naziv je političke zajednice četiri srednjoeuropske države: Mađarske, Slovačke, Češke i Poljske. Skupina je utemeljena 15. veljače 1991. godine u Višegradu, a od 1. svibnja 2004. godine sve su četiri države postale članicama EU.

elite ukazivao je na mogućnost poduzimanja izvanrednih mjera, odnosno sekuritizacije iregularnih migracija u Sloveniji. Dana 16. rujna 2015. godine Slovenija je obustavila schengenski režim na granici s Mađarskom. Vlasti su taj potez obrazložile povećanom potrebom za nadzorom i kontrolom kretanja migranata. Naime, postojala je bojazan kako bi zatvaranjem njemačke granice migranti bili zaustavljeni u tranzitnim zemljama balkanskog pravca migracija, a Slovenija, kao rubna članica schengenske zone, bila bi pred ozbiljnim sigurnosnim izazovima (Tatolović i Malnar 2016: 301). Zatvaranjem granice između Mađarske i Hrvatske, Slovenija se našla pred novim problemima pri čemu su dodatno narušeni odnosi s Hrvatskom. Iako dijele zajedničku povijest, Slovenija i Hrvatska u posljednja dva desetljeća međusobno su prošle kroz djelomično negativne diplomatske odnose, sporadične incidente i zaokret u geopolitičkoj percepciji, a spor oko protezanja granične linije doveo je do zahlađivanja odnosa i provođenja politike s pozicije moći (Zorko, 2011: 43), stoga je migracijska kriza dodatno narušila ionako napete odnose između te dvije zemlje.

Prvi problemi mogli su se naslutiti već 17. rujna 2015. godine kad je prva veća grupa od oko 200 migranata stigla u Sloveniju vlakom iz smjera Hrvatske (Vezovnik, 2017: 42). Nitko od pristiglih osoba nije zatražio azil u Sloveniji, stoga su okarakterizirani kao iregularni migranti. Zbog toga su slovenske vlasti vlak pokušale vratiti u Hrvatsku, no Hrvatska je odbila taj zahtjev. Kako bi izbjegle nove ulaske, Slovenija i Hrvatska privremeno su obustavile željeznički promet kojim su dvije zemlje povezane (Ladić i Vučko, 2016: 17). Tako su migranti bili primorani prelaziti granicu sa Slovenijom preko tzv. zelene zone, a pokazalo se kako donošenjem *ad hoc* mjera, Slovenija nema konkretan plan za rješavanje problema povećanog priljeva migranata. Politički akteri postajali su sve svjesniji kako je potrebno formirati humanitarni koridor, a ulazak migranata uskoro je omogućen na službenim graničnim prijelazima (Ibid).

Od trenutka kad su migranti usmjereni prema granici Slovenije, postalo je jasno kako Slovenija nije spremna za njihovo zbrinjavanje i transport (Vezovnik, 2017: 42). Nespремnost Slovenije nije bila samo u logističkom, nego i u političkom pogledu. Pokazalo se kako nije postojala politička agenda koja bi pomogla u rješavanju problema povećanog priljeva migranata. Politički akteri reagirali su zatvaranjem granice, slanjem policijskih službenika na granicu i zadržavanjem migranata u centrima za strance ili unutar ograđenih područja na granici s Hrvatskom, gdje su migranti registraciju i humanitarnu pomoć, u nekim slučajevima, čekali danima (Ladić i Vučko, 2016 prema Vezovnik, 2017:

42). Premijer Cerar izjavio je kako je Slovenija najmanja zemlja na balkanskom pravcu migracija s vrlo ograničenim kapacitetima, stoga bilo kakvo preopterećenje uslijed povećanog priljeva migranata predstavlja sigurnosnu prijetnju kako za Sloveniju, tako i za širu europsku regiju (Šelo Šabić, 2017: 60). Političke elite isticale su kako će Slovenija s migrantima postupati humano, ali su u prvom planu nacionalni interesi i zaštita vanjske granice Schengenske zone. Čelnik oporbe Janez Janša izjavio je kako za vojsku i policiju treba odobriti povećanje proračuna u svrhu povećanja kapaciteta i sposobnosti djelovanja (Tportal, 2016).

Nevladine organizacije odigrale su važnu ulogu u zbrinjavanju migranata i pružanju humanitarne pomoći. U trenutku kad je Mađarska zatvorila granicu sa Srbijom, započela je suradnja policije i Uprave Republike Slovenije za zaštitu i spašavanje (URSZR)¹³ s humanitarnim organizacijama, od kojih su posebno istaknute slovenski Crveni križ i Caritas. Također, formirana je i koalicija nevladinih i humanitarnih organizacija u svrhu suradnje, koordinacije i komunikacije s vlastima (Ladić i Vučko, 2016: 17). Slovenske su vlasti povećale kapacitete za migrante, pa je s 900 mjesta u kolovozu, taj broj porastao na 9000 mjesta u listopadu (Ibid)

Pokazalo se kako Slovenija u pogledu pooštavanja zakonskog okvira nije iznimka. U srpnju 2015. godine slovenska Vlada usvojila je *Kontingencijski plan* kojim se namjeravalo pružiti smještaj i potrebnu pomoć u slučaju povećanog broja tražitelja međunarodne zaštite. Plan Vlade bio je diferencirati tražitelje azila od ilegalnih i ekonomskih migranata koji zloupotrebljavaju međunarodni sustav zaštite. Prema *Planu*, svim osobama koje ne zatraže azil u Sloveniji treba ograničiti slobodu kretanja i vratiti ih u izvorišne zemlje ili, prema *Dublinskoj konvenciji*, u države na čiji su teritorij migranti prvo ušli (Ladić i Vučko, 2016: 16). Jedan od glavnih nedostataka *Plana* je predviđanje smještaja za samo 900 tražitelja azila, što je znatno manje od broja migranata koji su pristizali u samo jednom danu (Ibid: 17). Bez obzira na niske brojke tražitelja azila, premijer Cerar je u studenom 2015. godine najavio pooštavanje zakonskih akata koji se odnose na migracije (Ibid: 24). Vlada je već u prosincu iste godine predložila nacrt *Zakona o međunarodnoj zaštiti*, kako bi se smanjio dolazak tražitelja azila i ograničio njihov boravak u Sloveniji (VoxFeminae, 2016). Radi se o najvažnijem zakonskom aktu kojim se reguliraju procesi dobivanja međunarodne zaštite u Sloveniji. Dana 24. veljače 2016. godine slovenski parlament je dvotrećinski glasao za dopunu *Zakona o obrani* kojim bi se vojsci na granici dale neke

13 URSZR je nacionalno tijelo u sastavu Ministarstva obrane nadležno za postupanje u slučaju katastrofa.

od ovlasti koje je do tada imala samo policija. Točnije, vojska je dopunom Zakona dobila ovlasti „da u suradnji s policijom može osobama izdavati upozorenja i upute, privremeno ograničiti njihovo kretanje, te zajedno policijom uspostavljati kontrolu u smirivanju mase ljudi, koristeći prisilna sredstva“ (Dnevnik.hr, 2015).

Jedan od završnih koraka sekuritizacije iregularnih migracija u Sloveniji je postavljanje žilet-žice na granici s Hrvatskom. Iako je slovenska Vlada tvrdila kako do toga neće doći, postavljanje žice počelo je već početkom studenog 2015. godine. Odluka je donesena unatoč činjenici kako tada nije bilo iregularnih prelazaka granice izvan dogovorenih ulaznih točki, a broj ulazaka na dnevnoj razini kontinuirano je opadao (Ladić i Vučko, 2016: 26). Na granici Slovenije i Hrvatske tada je postavljeno 179 kilometara „privremenih tehničkih zapreka“¹⁴, od čega 116 kilometara čini žilet-žica, a 63 kilometra tzv. panelna ograda.

Iako se ne smije zanemariti djelovanje humanitarnih organizacija i volontera, mediji i politički akteri su, u najmanju ruku, bili rezervirani u svojim porukama (Šelo Šabić, 2017: 60). Marjan Malešič (2017) proveo je istraživanje na dva dnevna lista u Sloveniji, *Slovenske novice* i *Delo*, kako bi ispitao kako slovenski mediji percipiraju migrante. Rezultati istraživanja pokazali su kako su *Slovenske novice* neutralne prema migrantima. Iako su pokrivali teme vezane za migrante kao što su seks skandali, tučnjave, ubojstva, u tekstovima je uglavnom prezentirana empatija prema migrantima, uključujući utapanja na Mediteranu, teškoće trudnica, surovost policijskih službenika i slabu humanitarna pomoć. U dnevnom listu *Delo* obrađivani su tekstovi kojima su migranti prikazani iz humanitarne perspektive, dok su kritizirani potezi Vlade koja je sekuritizirala iregularne migracije. Također, kritički su promatrane i javne politike EU, posebno njezinih članica Mađarske, Višegradske skupine i Hrvatske (Malešič, 2017: 962). Andreja Vezovnik (2017) je analizirala glavni dnevnik televizijske kuće RTV Slovenija. Rezultati istraživanja pokazali su kako su u televizijskim prilozima vezanim za migracijsku krizu često korišteni termini kao što su *opasno, beznadno, izvanredno stanje, izvan kontrole, dramatično*. Zabilježeno je i učestalo korištenje metafora kojima se označavaju prirodne katastrofe kao što su *cunami, poplava, rijeke, valovi* itd., koje predstavljaju moćno sredstvo kojim se nastoji sekuritizirati egzistencija političke zajednice (Huysmans, 2006 prema Vezovnik, 2017: 47).

14 „Privremene tehničke zapreke“ je eufemizam za žilet-žicu kojim su se politički akteri u Sloveniji često služili za vrijeme migracijske krize 2015./2016. godine, pogotovo u medijskim nastupima.

U istraživanju Malešiča (2017) analiziran je i stav političkih elita prema migrantima. Rezultati su pokazali kako su vladajuće elite za vrijeme migracijske krize imale balansirane stavove o migrantima ističući humanitarni pristup kao rješenje, no za termine vezane uz sekuritizaciju korišteni su eufemizmi. Primjerice, politički akteri su žilet žicu često nazivali „tehničkim zaprekama“ (Malešič, 2017: 963). Pokazalo se kako politički akteri koji pripadaju različitim političkim platformama djeluju izvan očekivanih ideoloških okvira, odnosno u praksi funkcioniraju na temelju odluka susjednih država (Zupančič, 2016: 113). Tako je slovenski ministar vanjskih poslova u listopadu 2015. godine oštro kritizirao izgradnju ograde na granici Mađarske i Srbije, uspoređujući taj čin sa *željeznom zavjesom* iz Hladnog rata. Samo mjesec dana nakon navedene izjave, točnije 11. studenog 2016. godine, Slovenija je započela s postavljanjem žilet-ograde. Politička opozicija često je kritizirala poteze vladajuće koalicije pri čemu su do izražaja dolazili populistički potezi (Ibid). Opozicijski političari su nastojali alarmirati javnost prezentirajući restriktivne ideje koje su bile prožete nacionalizmom i ksenofobijom koje su u potpunoj suprotnosti s međunarodnom i nacionalnom pravnom stečevinom (Malešič, 2017: 963).

Političke elite u Sloveniji donosile su *ac hoc* odluke na temelju događaja u susjednim zemljama, pogotovo u Mađarskoj i Hrvatskoj. Međutim, diskurs sekuritizacijskih aktera, značajno se razlikuje od diskursa mađarskih političkih elita. Za razliku od mađarskog premijera Orbána koji je eksplicitno iznosio anti-migracijske teze, slovenski premijer Cerar u medijskim je nastupima bio umjereniji, balansirajući humanitarni pristup s tezama o zaštiti slovenske i schengenske granice (Malešič, 2017). Unatoč odmjerenim izjavama i naglašavanju humanitarnog pristupa u rješavanju migracijske krize, političke elite u Sloveniji provele su sekuritizaciju migracija koja se očituje u donošenju i izmjeni zakonskih akata kojima se nastoji smanjiti broj tražitelja azila u i ograničiti njihov boravak u Sloveniji. Također, u veljači 2016. godine usvojene su dopune *Zakona o obrani* kojima se omogućuje slanje vojske na granicu. Odluka je donesena na razdoblje od tri mjeseca, no u srpnju 2019. godine na granicu s Italijom poslano je 35 vojnika kako bi oko područja Kopra suzbili iregularne prijelaze migranata (HRT, 2019).

Jernej Zupančič (2016) navodi kako su u prenošenju informacija o „migracijskoj krizi“ mediji pristupali izrazito selektivno i nekritički. Iako postoje iznimke, prezentirani rezultati različitih istraživanja (Zupančič, 2016; Malešič, 2017; Vezovnik, 2017) pokazali su kako su mediji uokvirivali migrante predstavljajući ih kao sigurnosnu ugrozu. Time se izravno utjecalo na percepciju javnosti o migrantima. Sekuritizacija

migracija u Sloveniji ne bi bila moguća bez pristanka javnosti. Prema rezultatima istraživanja javnog mnijenja provedenog od strane *Instituta za društvene znanosti* pri Sveučilištu u Ljubljani i dnevnog lista *Delo*, slovenska javnost migracije iz 2015. i 2016. percipira kao važan sigurnosni problem.

Tek je u srpnju 2022. godine Vlada na čelu s novoizabranim slovenskim premijerom Robertom Golobom donijela odluku o pokretanju postupka uklanjanja tehničkih prepreka s državne granice prema Hrvatskoj (Dnevnik.hr, 2022). Takav potez predstavlja zaokret u pogledu sekuritizacije iregularnih migracija u Sloveniji. Premijer Golob također je najavio kako njegova vlada priprema organizacijske i druge promjene kako bi poboljšala situaciju s migrantima s naglaskom na humaniji pristup u rješavanju problema iregularnih migracija (Telegram.hr, 2022).

Sekuritizacija iregularnih migracija u Srbiji, Mađarskoj i Sloveniji nakon migracijske krize 2015./2016. godine

Iako je Srbija isprva zauzela humanitarni pristup pri rješavanju problema nekontroliranog priljeva migranata, došlo je do određenog zaokreta u percepciji iregularnih migracija. U skladu s pregovaračkim procesom pristupanja Srbije EU, kod pitanja migracija došlo je do promjena nacionalnih politika s naglaskom na kvalitetniju suradnju sa susjednim državama i EU, a pravni akti vezani za politike azila i migracija usklađuju se s pravnom stečevinom EU koja je nakon 2015. godine usmjerena na sigurnosni pristup, odnosno pojačan nadzor granica i kontrolu kretanja migranata. Time su stvoreni preduvjeti za „djelomičnu transformaciju stavova prema migrantima, koji se sve više promatraju kao prijatna političkoj, društvenoj, ekonomskoj i ekološkoj sigurnosti s potencijalom da eventualno dovedu do potpune promjene narativa prema ovoj ranjivoj populaciji i s tim u vezi rastuće ksenofobije“ (Šantić i Bobić, 2018: 242). Potreba za proizvodnjom događaja vezanih uz iregularne migracije u sklopu medijskog diskursa, objavljivanje neprovjerenih informacija, korištenje različitih okvira u kojima se iregularni migranti prikazuju kao sigurnosna prijatna i oštra retorika političkih elita svakako ukazuju kako je Srbija napravila zaokret u pogledu iregularnih migracija i sigurnosti. To se pogotovo odnosi na izmjene zakonskog okvira kojim je omogućeno praktično djelovanje u svrhu dodatnog osiguravanja granica i sekuritizacije iregularnih migracija. Iako iregularne migracije u novije vrijeme nisu u fokusu javnosti, medija ili političkih aktera u Srbiji, promjene koje su se dogodile nakon migracijske krize 2015./2016. unose dodatnu neizvjesnost na balkanskom pravcu migracija, posebice u slučaju ponavljanja masovnih migracija prema Europi.

Mađarska je sekuritizirala iregularne migracije na nacionalnoj razini, ignorirajući odrednice pravne stečevine EU koje se odnose na azil i migracije. Premijer Orbán, kao glavni sekuritizacijski akter, prepoznao je važnost medija kako bi javnost uvjerio u ugroženost referentnog objekta, odnosno mađarskog i europskog identiteta. Tako je u javnost plasiran anti-migrantski diskurs od strane sekuritizacijskih aktera i vođena je javna kampanja usmjerena protiv migranata. To je dovelo do značajnog zaokreta u pogledu zakonske regulative, čime je omogućeno donošenje izvanrednih mjera. Mađarska je pojačavanjem sigurnosnih kapaciteta žrtvovala odnose sa susjednim državama i institucijama EU, a pokazalo se kako sekuritizacija migracija na nacionalnoj razini nije kvalitetno rješenje koje je intenziviralo samu krizu i pokrenulo svojevrsni efekt prelijevanja sekuritizacije iregularnih migracija u EU. Maria Ferreira (2018: 60) navodi kako je Mađarska u zbog sekuritizacije iregularnih migracija ozbiljno narušila odnose sa susjednim zemljama i institucijama EU, a samim time geopolitički se distancirala od Zapadne Europe prema Središnjoj i Istočnoj Europi, pa i prema ruskoj sferi utjecaja. Kontrola nad medijima, fragmentiranost opozicije i marginaliziranost veto-aktera dodatno su ubrzali proces sekuritizacije migracija u Mađarskoj na što institucije EU i susjedne zemlje nisu imale učinkovit odgovor. To je potvrđeno i 2022. godine kada je Mađarska najavila kako će uložiti dodatne napore kako bi zaštitila vlastite granice i to sekuritizacijom kroz praksu u pogledu dodatnih tehničkih zapreka i povećanjem ljudskih kapaciteta pri zaštiti granice.

Unatoč humanitarnom pristupu koji uključuje organizaciju prijema u prihvatnim centrima i transfer migranata u određene zemlje tijekom migracijske krize 2015./2016., Slovenija je još jedna članica EU na balkanskom pravcu migracija koja je sekuritizirala iregularne migracije i uvela izvanredne mjere. Referentni objekti koje su sekuritizacijski akteri predstavili ugroženima su sama država, Europska unija i schengenska zona. Na primjeru Slovenije kao tranzitne zemlje koja je sekuritizirala iregularne migracije primjetna su određena odstupanja između diskursa sekuritizacijskih aktera i procesa sekuritizacije, međutim poštovanje zakonskih akata i postavljanje žice na granici jasno upućuju na elemente sekuritizacije migracija. Uspješno provedenom procesu sekuritizacije svakako je pridonijela politička opozicija i javnost koja je iregularne migrante, pogotovo u vrijeme migracijske krize, percipirala kao potencijalnu sigurnosnu ugrozu, što je na koncu rezultiralo postavljanjem 179 kilometara tehničkih zapreka. Zbog relativno dobre prometne infrastrukture i geografskog položaja, odnosno pozicije koja je ulaz prema Zapadnoj Europi iz smjera balkanskog pravca migracija, Slovenija

je prepoznata kao tipični strateški prolaz prema određi-šnim zemljama. Uz to, vrlo bitan aspekt geografskog položaja Slovenije je činjenica kako se više od pola njezinog teritorija prostire unutar kopnenog graničnog pojasa, što dodatno pojačava osjetljivost graničnih pitanja (Župančič, 2016: 111). Zbog toga je ponašanje Slovenije u kontekstu osiguravanja granica i eventualnih novih masovnih migracija prema EU uvelike uvjetovano njezinim geografskim položajem. Dolaskom Roberta Goloba na mjesto predsjednika vlade Slovenija je krenula u smjeru desekuritizacije iregularnih migracija s naglaskom na humani pristup, međutim, unatoč ideologiji vladajuće proeuropske stranke *Pokret sloboda*, koja se može okarakterizirati kao zeleni liberalizam i socijalni liberalizam, važno je u obzir uzeti i činjenicu kako ulaskom u Hrvatske u schengenski prostor Slovenija neće biti rubna država i time se njezina dosadašnja uloga „zaštitnice granice Schengena“ mijenja, a uloga Hrvatske u zaštiti vanjskih granica EU i Schengena dodatno se intenzivira.

Zaključak

Odnosi država na balkanskom pravcu migracija međusobno su isprepleteni i pod izravnim su utjecajem ekonomski najrazvijenijih članica EU. Migracijska kriza 2015./2016. godine ukazala je na nespremnost EU u rješavanju problema nekontroliranog priljeva migranata, čime je uz humanitarnu, izazvana i politička kriza. Najrazvijenije članice EU, koje su migracijama iz 2015./2016. godine upravljale prema vlastitim ekonomskim potrebama, nisu u obzir uzimale probleme s kojima se susreću tranzitne zemlje i države članice koje se nalaze na rubnim dijelovima EU. U razdoblju nakon migracijske krize 2015./2016. godine posljedično je u tranzitnim državama pokrenut efekt prelijevanja sekuritizacije iregularnih migracija, a države su u pogledu povećanja zaštite od eventualnih novih masovnih migracija prema Europi nastavile pristupati na nacionalnoj razini, sukladno vlastitim potrebama ili, još važnije, geopolitičkom položaju. Pokazalo se kako Srbija, Mađarska i Slovenija nisu iznimke.

Analizom je potvrđeno kako je sekuritizacija iregularnih migracija putem govornog čina (medijski i politički diskurs) i sekuritizacija kroz praksu (provođenje operativnih mjera) prisutna u svim tranzitnim zemljama koje su predmet analize. Nakon migracijske krize 2015./2016. Srbija, Mađarska i Slovenija su na iregularne migracije odgovorile sekuritizacijom kroz praksu dodatno osiguravajući granice kroz pooštavanje pravnog okvira čime je omogućeno operativno djelovanje s ciljem uspješnijeg suzbijanja iregularnih graničnih prelazaka i odgovora na eventualne nove masovne migracije prema EU. Za razliku od

2015./2016. godine, razvidno je kako su Srbija i Slovenija u razdoblju koje je uslijedilo napravile značajne pomake prema sekuritizaciji iregularnih migracija, dok je Mađarska nakon 2016. godine dodatno sekuritizirala iregularne migracije, pogotovo u praktičnom pogledu.

176

**Forum za
sigurnosne studije
GOD. 6, BR. 6**

Goran Džidić*

Irregular migration and security: Transit countries on the Balkan route during and after the 2015/2016 migrant crisis

177

Goran Džidić
*Irregularne migracije
i sigurnost: Transitne
zemlje na balkanskom
pravcu migracija
za vrijeme i nakon
migracijske krize
2015./2016. godine*

SUMMARY: Irregular migration from the countries of the Middle East, North Africa and Asia towards the European Union has caused various security implications for transit countries on the Balkan route, which was particularly noticeable during the 2015/2016 EU migrant crisis. Irregular migration towards the EU continued even after 2016, and as a result, transit countries found themselves in a very difficult position. The paper analyzes the changes in the perception of transit countries in relation to irregular migration as a security threat in the period from the beginning of the migration crisis in 2015/2016 and in the period that followed. As case studies, the paper includes Serbia, Hungary and Slovenia. The securitization of irregular migration through speech act (media and political discourse) and securitization through practices (security practices) indicate that Serbia and Slovenia have made considerable progress towards the securitization of irregular migration, while Hungary further strengthened its already rigorous stances on migration policy.

KEYWORDS: migration, irregular migration, transit countries, securitization, security

* Goran Džidić, M.J., PhD student at the Faculty of Political Science, University of Zagreb. E-MAIL: dzidic.goran@gmail.com

Literatura

- Al Jazeera Balkans. 2022. *Mađarska zbog migranata pojačava graničnu zaštitu*. <https://balkans.aljazeera.net/news/world/2022/7/16/madarska-zbog-migranata-pojacava-granicnu-zastitu> (25.7.2022.)
- Balzacq, T., Léonard, S., Ruzicka, J. 2016. 'Securitization' revisited: theory and cases. *International Relations* (30), 4: 494–531.
- BBC. 2015. *Hungary sends police to deter migrants on Serbia border*. <https://www.bbc.com/news/world-europe-33979648> (22.7.2022.)
- Bigo, D. 2000. When two become one: Internal and external securitizations in Europe, u: Kelstrup, M. i Williams, M. C. (ur.): *International relations theory and the politics of European integration: Power, security and community*. London: Routledge. str. 171 - 204.
- Boban, D. 2014. Izborne reforme i konsolidacija stranačkog sustava u Ukrajini. Zagreb: *Politička misao* (51), 2: 29-51.
- Bourbeau, P. 2008. *A study of movement and order: The securitization of migration in Canada and France*. Doktorska disertacija. Vancouver: The University of British Columbia.
- Bourbeau, P. 2011. *The Securitization of Migration: A Study of Movement and Order*. London: Routledge.
- Bourbeau, P. 2017. Migration, exceptionalist security discourses, and practices, u: Bourbeau, P. (ur.): *Handbook on Migration and Security*. Northampton: Edward Elgar. str. 105-124.
- Buzan, B., Wæver, O., de Wilde, J. 1998. *Security: A New Framework For Analysis*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Centar za istraživanje javnih politika. 2017. *Mediji i ranjive grupe: Kratka analiza odnosa medija prema Romima povratnicima i migrantima*. <https://www.publicpolicy.rs/files/mediji%20i%20ranjive%20grupe.pdf> (15.7.2022.)
- Deutsche Welle. 2018. *Egoisti iz Evropske unije*. https://www.dw.com/sr/egoisti-iz-evropske-unije/a-18449504?maca=ser-Blic%20Online_v2-9895-xml-mrss (23.7.2022.)
- Deutsche Welle. 2018. *Odnos prema izbjeglicama u Srbiji: prešutna tolerancija*. <https://www.dw.com/hr/odnos-prema-izbjeglicama-u-srbiji-pre%C5%A1utna-tolerancija/a-46386729-0> (5.8.2022.)
- Dnevnik.hr. 2015. *Vojska u Sloveniji dobila dodatne ovlasti* <https://dnevnik.hr/vijesti/svijet/slovenski-parlament-dao-dodatne-ovlasti-vojsci---413146.html> (9.8.2022.)
- Dnevnik.hr. 2022. *Slovenija uklanja žilet žicu*. <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/slovenija-uklanja-zilet-zicu---733384.html> (26.7.2022.)
- EU u Srbiji. 2015. *EU daje 390.000 evra hitne bespovratne pomoći za ublažavanje migratornih pritisaka u Srbiji*. <https://europa.rs/eu-daje-390-000-evra-hitne-bespovratne-pomoci-za-ublazavanje-migratornih-pritisaka-u-srbiji/> (22.7.2022.)
- EU u Srbiji. 2015. *EU odobrila dodatnih 17 miliona evra podrške Srbiji i Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji da se izbere sa prilivom izbeglica*. <https://europa.rs/eu-odobrila-dodatnih-17-miliona-evra-podrske-srbiji-i-bivsoj-jugoslovenskoj-republici->

- makedoniji-da-se-izbore-sa-prilivom-izbeglica/ (23.7.2022.)
- Euractiv. 2010. *Elections shake up Hungary's political landscape*. <https://www.euractiv.com/section/central-europe/news/elections-shake-up-hungary-s-political-landscape/> (21.7.2022.)
- European Parliament. 2016. *EU and Turkey statement and action plan*. <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-towards-a-new-policy-on-migration/file-eu-turkey-statement-action-plan> (17.06.2022.)
- European Parliament. 2017. *Prijedlog rezolucije o stanju u Mađarskoj*. http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-8-2017-0295_HR.html (22.7.2022.)
- Fausser, M. 2006. Transnational Migration - A National Security Risk? Securitization of Migration Policies in Germany, Spain and the United Kingdom, u: Iglicka, K. (ur.): *Immigration policies and security, The Transatlantic Security Challenges and Dilemmas for the European Migration Policy Project*. Warszawa: Center for international relations. str. 1-18.
- Ferreira João Militão, M. 2018. Memory, Trauma and the Securitization of Migration in Contemporary Hungary. *Portuguese Journal of Political Science* (9), str. 45-69.
- Floyd, R. 2010. *Security and the Environment: Securitization Theory and US Environmental Security Policy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Floyd, R. 2011. Can securitization theory be used in normative analysis? Towards a just securitization theory. *Security Dialogue* (42), 4-5: 427-439.
- Freedom House 2017. Nations in Transit 2017-Hungary. Democracy, 3(3.75), 4-00. Sadržaj dostupan na poveznici: https://www.ecoi.net/local_link/338533/468569_en.html.
- FRONTEX. 2017. *Migratory Routes*. <https://frontex.europa.eu/we-know/migratory-routes/western-balkan-route/> (22.6.2022.)
- Herman, L. E. 2016. Re-evaluating the post-communist success story: party elite loyalty, citizen mobilization and the erosion of Hungarian democracy. *European Political Science Review* (8), 2: 251-284.
- HRT. 2019. *Slovenija dovodi vojsku na granicu s Italijom*. <https://vijesti.hrt.hr/529611/slovenija-dovodi-vojsku-na-granicu-s-italijom> (8.8.2022.)
- Huysmans, J. 2000. The European Union and the Securitization of Migration. *Journal of Common Market Studies* (38), 5: 751-777.
- Huysmans, J. 2006. *The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU*. London: Routledge.
- Huysmans, J., Squire, V. 2009. Migration and Security, u: Dunn Cavelty, M., Mauer, V. (ur.): *Handbook of Security Studies*. London: Routledge. str. 169-180.
- International Organization for Migration (IOM). 2022. *Flow Monitoring – Arrivals*. <https://migration.iom.int/europe/arrivals> (23.6.2022.)
- International Organization for Migration (IOM). 2023. *Key Migration Terms*. <https://www.iom.int/key-migration-terms> (16.2.2023.)
- Jakešević, R., Tatalović, S. 2016. Securitization (And De-Securitization) Of The European Refugee Crisis: Croatia In The Regional Context. *Teorija in praksa* (53), 5: 1246-1264.

- Jutarnji.hr. 2016. *Na početku su izbjeglice bile prihvaćene otvorenih ruku, a sada se zatvara ruta kojom je prošlo 800.000 ljudi*. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/kako-se-odvijala-migrantska-kriza-na-pocetku-su-izbjeglice-bile-prihvacene-otvorenih-ruku-a-sada-se-zatvara-ruta-kojom-je-proslo-800.000-ljudi/29593/> (30.7.2022.)
- Kantor I. A., Cepoi V. 2018. From Neglect to Crime – The Role of Media in the 2015 European Migration Crisis. A Comparative Study in Three ECE Countries: Romania, Hungary and Slovenia, u: Balica E., Marinescu V. (ur.): *Migration and Crime*. Cham: Palgrave Macmillan. str. 139-166.
- Kiss, E. 2016. „The Hungarians Have Decided: They Do Not Want Illegal Migrants“ Media Representation of the Hungarian Governmental Anti-Immigration Campaign. *Acta Humana*. str. 45-77.
- Ladić, M., Vučko, K. 2016. Slovenia's response to increased arrivals of refugees: We don't want them, but we also don't understand why they don't want to stay, u: Kogovšek Šalomon, N, Bajtv V. (ur.): *Razor-wire: Reflections on migration movements through Slovenia in 2015*. Ljubljana: Peace Institute. str. 15-30.
- Léonard, S. 2010. EU border security and migration into the European Union: FRONTEX and securitisation through practices. *European Security* (19), 2: 231-254.
- Malešič, M. 2017. The securitization of migrations in Europe: The case of Slovenia. *Teorija in Praksa* (54), 6: 947-968.
- Migration Policy Institute. 2019. *Using Fear of the "Other," Orbán Reshapes Migration Policy in a Hungary Built on Cultural Diversity*. <https://www.migrationpolicy.org/article/orban-reshapes-migration-policy-hungary> (25.7.2022.)
- Ministarstvo unutrašnjih poslova RS. 2008. *Zakon o potvrđivanju Konvencije o policijskoj saradnji u jugoistočnoj Evropi*. <http://www.mup.gov.rs/wps/wcm/connect/1eaf3f60-5690-4b15-aab2-f18f2a8d0b25/PCC+SEE+-+Konvencija+o+policijskoj+saradnji+u+jugoisto%C4%8Dnoj+Evropi.pdf?MOD=AJPERES&CVID=nca6z9a> (23.7.2022.)
- N1info.com. 2016. *Nikolić: Vojska, a ne žica, da spreči migrante*. <http://hr.n1info.com/Regija/a153527/Tomislav-Nikolic-Vojska-a-ne-zica-za-sprjecavanje-migranata.html> (26.7.2022.)
- Pravno informacijski sistem. 2018. *Strategija borbe protiv nezakonitih migracija u Republici Srbiji za period od 2018. do 2020*. <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2018/105/1/reg> (2.8.2022.)
- Preugovor. 2018. *Komentari na Predlog strategije suprotstavljanja iregularnim migracijama*. <http://preugovor.org/Amandmani/1498/Komentari-na-Predlog-strategije-suprotstavljanja.shtml> (27.7.2022.)
- Slobodna Dalmacija. 2015. *Mađari javljaju kako su uhitili hrvatske policajce, a Ostojić demantira; Kod Harmice će izbjeglice provesti noć*. <https://www.slobodnadalmacija.hr/novosti/hrvatska/clanak/id/286558/maari-javljaju-kako-su-uhitili-hrvatske-policajce-a-ostojic-demantira-kod-harmice-izbjeglice-provesti-noc> (15.8.2022.)
- Slobodna Evropa. 2018. *Mađarska usvojila antimigrantski zakon*

- 'Stop Sorošu'. <https://www.slobodnaevropa.org/a/29306959.html> (30.7.2022.)
- Stojić Mitrović, M. (2016) *Azil i neregularne migracije u Srbiji na početku XXI veka: kulturne paradigme*. Doktorska disertacija. Univerzitet u Beogradu – Filozofski fakultet. Beograd.
- Szalai, A. 2017. *Securitization as Enacted Melodrama: The Political Spectacle of the Hungarian Anti-Immigration Campaign*. Oslo: *ECPR General Conference 2017*.
- Szalai, A., Göbl, G. 2015. *Securitizing Migration in Contemporary Hungary*. Working paper. Budapest: Centre for EU Enlargement Studies.
- Šantić, D., Bobić M. 2018. Sigurnost EU vs. sigurnosti migranata: Srbija na Balkanskoj migracijskoj ruti. *Forum za sigurnosne studije* (2), 2: 219-246.
- Šelo Šabić, S. 2017. *The Impact of the Refugee Crisis in the Balkans: A Drift Towards Security*. Belgrade: *Journal of Regional Security* (12), 1: 51-74.
- Šelo Šabić, S., Borić, S. 2016. *At the Gate of Europe: A Report on Refugees on the Western Balkan Route*. Zagreb: *Friedrich Ebert Stiftung Publications*.
- Tatalović, S., Malnar, D. 2015. Sigurnosni aspekti izbjegličke krize. *Političke analize*. (6), 23: 23-29.
- Tatalović, S., Malnar, D. 2016. Migracijska i izbjeglička kriza u Europi: Države balkanskog migracijskog pravca između sekuritizacije i humanitarizma. *Međunarodni problemi* (78), 4: 285-308.
- Telegram.hr. 2022. *Slovenski premijer: 'Uklonit ćemo žicu i ograde s granice prema Hrvatskoj, ne služe svrsi'*. <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/slovenski-premijer-uklonit-cemo-zicu-i-ograde-s-granice-prema-hrvatskoj-ne-sluze-svrsi/> (15.8.2022.)
- The New York Times. 2015. *Hungary Seals Border With Croatia in Migrant Crackdown*. https://www.nytimes.com/2015/10/17/world/europe/hungary-croatia-refugees-migrants.html?_r=0 (22.7.2022.)
- The Washington Post. 2014. *The 2014 Hungarian parliamentary elections, or how to craft a constitutional majority*. <https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2014/04/14/the-2014-hungarian-parliamentary-elections-or-how-to-craft-a-constitutional-majority/> (21.7.2022.)
- The Washington Post. 2015. *From west to east, Europe tightens borders as refugees scramble*. https://www.washingtonpost.com/world/border-controls-tighten-across-europe-in-bid-to-stem-refugee-flow/2015/09/14/ac05d804-5a62-11e5-8475-781cc9851652_story.html (22.7.2022.)
- Tportal. 2016. *Slovenska vojska pojačava policiju na granici s Hrvatskom*. <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/slovenska-vojska-pojacava-policiju-na-granici-s-hrvatskom-20160223> (3.8.2022.)
- Tportal. 2018. *Mađari usvojili zakon poznatiji kao 'Stop Soros', a evo što se njime sve kažnjava*. <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/madari-usvojili-zakon-poznatiji-kao-stop-soros-a-evo-sto-se-njime-sve-kaznjava-foto-20180621> (27.7.2022.)
- Večernji.hr. 2015. *Hrvatska više neće primati ekonomske migrante*. <https://www.vecernji.hr/vijesti/>

- hrvatska-vise-nece-primati-
ekonomske-migrante-1038577
(29.7.2022.)
- Večernji.hr. 2016. *Ministar Orepić
potvrdio: Ograda na GP Batina
postavljena je zbog jačeg priljeva
migranata*. [https://www.vecernji.
hr/vijesti/policija-potvrdila-na-
granicnom-prijelazu-batina-
postavlja-se-ograda-1095890](https://www.vecernji.hr/vijesti/policija-potvrdila-na-granicnom-prijelazu-batina-postavlja-se-ograda-1095890)
(4.8.2022.)
- Vezovnik, A. 2017. Securitizing
Migration in Slovenia: A
Discourse Analysis of the
Slovenian Refugee Situation.
*Journal of Immigrant & Refugee
Studies* (16), 1-2: 39-56.
- Vojska Srbije. 2018. *Prestanak
angažovanja Zajedničkih snaga
Vojske Srbije i MUP*. [http://
www.vs.rs/sr_lat/vesti/61CF
E4D9413C11E8AF6A005056
8F5424/prestanak-angazovanja-
zajednickih-snaga-vojske-srbije-i-
mup](http://www.vs.rs/sr_lat/vesti/61CFE4D9413C11E8AF6A0050568F5424/prestanak-angazovanja-zajednickih-snaga-vojske-srbije-i-mup) (27.7.2022.)
- Voxfeminae. 2016. *Slovenija: Novi
zakon o azilu krši prava izbjeglica i
tražitelja*. [azila](https://voxfeminae.net/vijesti/slovenija-novi-zakon-o-azilu-krsi-prava-izbjeglica-i-trazitelja-azila/)[https://voxfeminae.
net/vijesti/slovenija-novi-zakon-
o-azilu-krsi-prava-izbjeglica-i-
trazitelja-azila/](https://voxfeminae.net/vijesti/slovenija-novi-zakon-o-azilu-krsi-prava-izbjeglica-i-trazitelja-azila/) (2.8.2022.)
- Vuletić, V., Filipović, B. 2019.
Politički i medijski (od)govori
na „migrantsku krizu“ u Srbiji.
Forum za sigurnosne studije (3), 3:
116-137.
- Vuori, J. 2017. Constructivism and
securitization studies, u: Cavelti,
M., Balzacq, T. (ur.): *The Routledge
Handbook of Security Studies*.
London: Routledge. str. 64-74.
- Williams, D. P. 2008. *Security
Studies: An Introduction*. London:
Routledge.
- Zorko, M. 2011. Konfliktni potencijal
dobrosusjedskih odnosa: slučaj
Hrvatske i Slovenije. *Političke
perspektive* (1), 2: 43-62.
- Zorko, M. 2018. Hardening
Regional Borders: Changes in
Mobility from South Asia to
the European Union, u: Jones,
R. i Ferdoush, A. (ur.): *Borders
and Mobility in South Asia and
Beyond*, Amsterdam: Amsterdam
University Press. str. 187-207.
- Zupančič, J. 2016. The european
refugee and migrant crisis and
Slovenian response. *European
Journal of Geopolitics* (4), str. 95-
121.